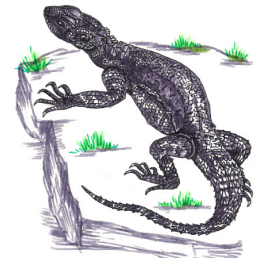

gtz

Biomüxtəlifliyin davamlı idarə olunması, Cənubi Qafqaz

Biomüxtəliflik günü - 22 May

Təyinedici vərəqlər

Növləri təyin etmənin əsas prinsipləri

Müxtəlif heyvan və bitki növlərini təyin etmək o qədər də çətin deyil. Bunun üçün müəyyən təcrübə və bu növlər haqqında məlumatlı olmaq kifayətdir. Həmçinin sizə lupa, durbin və ya təyinedici vəsait kimi vasitələr lazım olacaqdır. Yaxşı təbiətçi olmaq üçün siz yalnız kitabda olan nəzəri biliklərlə kifayətlənməməli və növləri təbii şəraitdə də müşahidə etməlisiniz!

Heyvanlar və bitkilər heç də hər zaman kitabda olduğu kimi görünmürlər. Təbiət olduqca dinamikdir və növlər də işıq, yaş və mövsümi geyimlərdən asılı olaraq fərqli şəkildə görünə bilərlər.

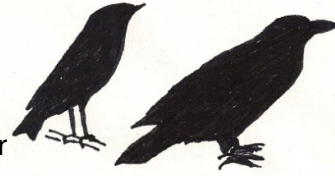
Onları təyin edərkən ilk iş növün hansı qrupa aid olduğunu müəyyən etməkdir. O sürünəndir, yaxud suda-quruda yaşayan? Çiçəkli bitkidir, yaxud ağac? Bu sualı cavabladıqdan sonra siz təyinedici vəsaitə baxaraq müəyyən etdiyiniz əlamətləri müqayisə etməlisiniz. Bu materiallardan istifadə etmək üçün bəzi ümumi qaydalar vardır: Siz rəngə, bədən cizgilərinə, bədən quruluşuna, quyruğun və ya qanadın uzunluğuna, dimdiyin formasına, yarpaqların sayına və yerləşməsinə, gövdənin formasına, çiçəklərin sayına və s. diqqət etməlisiniz.

Bu vəsaitdə biz sizə bəzi heyvan və bitki növlərini necə təyin etmənin nümunələrini göstərəcəyik. Həmçinin siz müqayisə üçün ən adi növlərin şəkillərini də burada tapa bilərsiniz. Hər hansı bir sual olarsa müəllimlərinizə, ETTM və GTZ mütəxəssislərinə müraciət edə bilərsiniz.

QUŞLAR

Quşları təyin edərkən ilkin olaraq bu əlamətlərə diqqət etməlisiniz:

- Ölçü
- Bədənin ümumi rəngi
- Dimdiyin quruluşu
- Ayaqların uzunluğu
- Üzdə və qanadda olan cizgilər
- Başın rəngi, gözdə, boyun və başda olan həlqələr
- Quyruğun və qanadların uzunluğu
- Müşahidənin yeri və zamanı (mövsüm)

Ölçüsü qaratomyuğa, yoxsa qarğaya yaxındır?

Dimdiyi yırtıcıların dimdiyinə bənzəyirmi? O cücü yeyənlərin dimdiyi kimi nazik və uzun yoxsa toxumla qidalananların dimdiyi kimi qısa və möhkəmdir?

Həmçinin quşun ümumi görünüşünə də diqqət edin!

Yuxarıdakı təlimatlara əməl etsəniz siz bu vəsaitdə göstərilmiş quşları təyin edə bilərsiniz. Unutmayın ki burada bir çox növün rəsmi yoxdur! Siz onların rəsmini və ya fotosəklini çəkib müəlliminizdən, ETTM və GTZ-dəki mütəxəssislərdən soruşa bilərsiniz.

Suda-quruda yaşanlar və sürünənlər

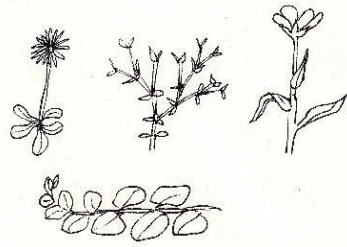
Bu qrupa aid olan heyvanları görmək o qədər də asan deyil. Onlardan hər hansı birini görsəniz bu vəsaitdəki rəsmlərdən istifadə edin. Növün ayaqlarının və ya quyruğunun olmasına diqqət edin! Bədənin rənginə və cizgilərinə baxın. Qeyd edək ki, koramal kimi bəzi kərtənkələlərin ayaqları olmasa da onlar ilan deyil! Unutmayın ki bütün ilanlar zəhərli deyil. Onların əksəri qurbağalar kimi təhlükəsizdir! Hər bir halda, əgər ilan görsəniz ehtiyatlı olun və müəlliminizi çağırın!

Çiçəkli bitkilər və ağaclar

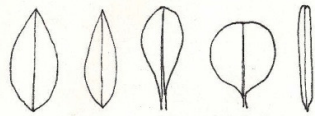
Çiçəkli bitkiləri, ağacları və otları təyin etmək üçün aşağıdakı əlamətlərə diqqət edin və bu vəsaitdəki rəsmlərlə müqayisə edin:

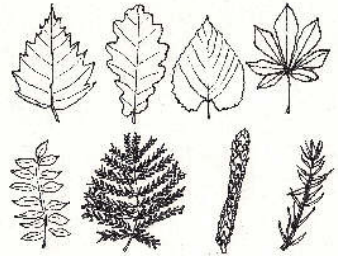
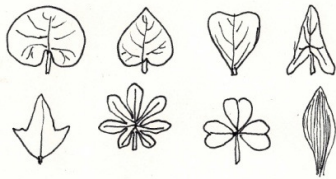
Çiçəklərin forması, quruluşu və rəngi

Çiçəklərin və yarpaqların yerləşməsi

Toxumların quruluşu

Yarpaqların forması

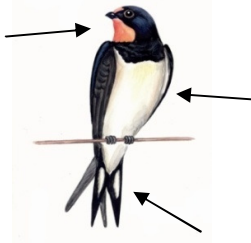

Ağac gövdələrinin forması, rəngi və quruluşu

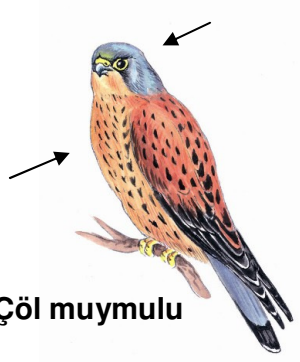
Bu vəsaitdə bir çox növlərin rəsmləri verilməmişdir. Siz onların rəsmini və ya fotosəklini çəkib müəlliminizdən, ETTM və GTZ-dəki mütəxəssislərdən soruşa bilərsiniz.

Quşlar üçün təyinedici vərəqlər

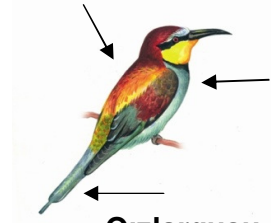
Kənd qaranquşu

Çöl muymulu

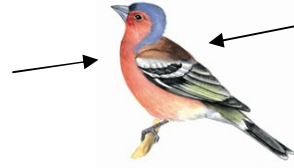
Qızlarquşu

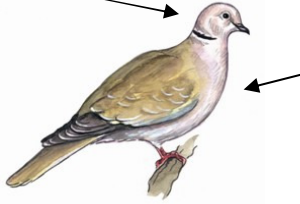
Qaratoyuq

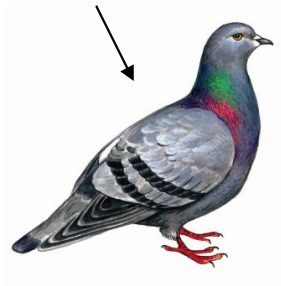
Meşə sərçəsi

Yaxalılı qurqur

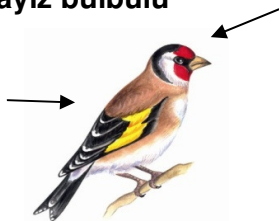
Çöl göyərçini

Kəkilli torağay

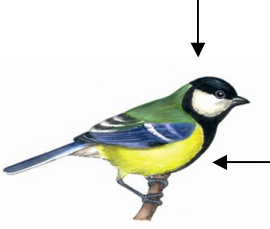
Payız bülbülü

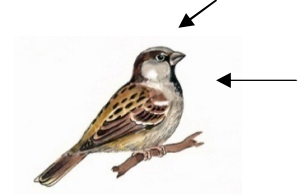
Ala qarğa

Meşə kanareykası

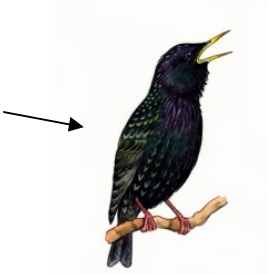
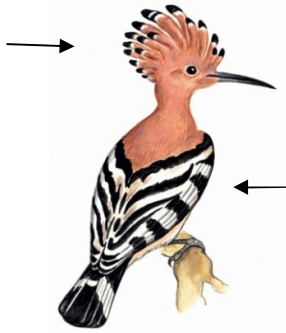

İri arıquşu

Dam sərçəsi

Şanapipik

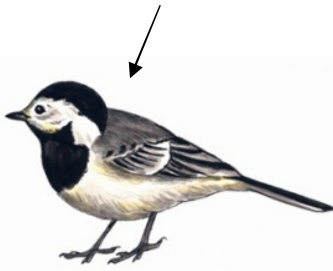

Sığırçın

Şəfəq bülbülü

Sağsağan

Ağ çaydaçapan

Adi uzunqanad

Adi arıquşu

Suda-quruda yaşayanlar və sürünənlər üçün təyinedici vərəqlər

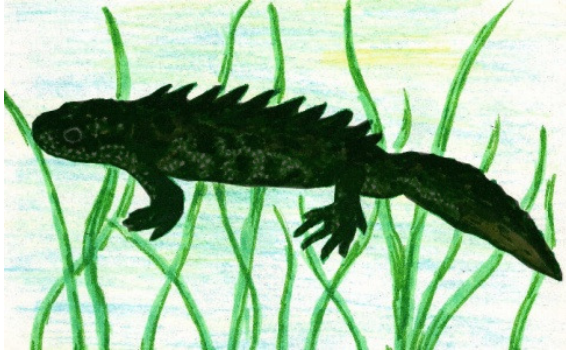
Göl qurbağası

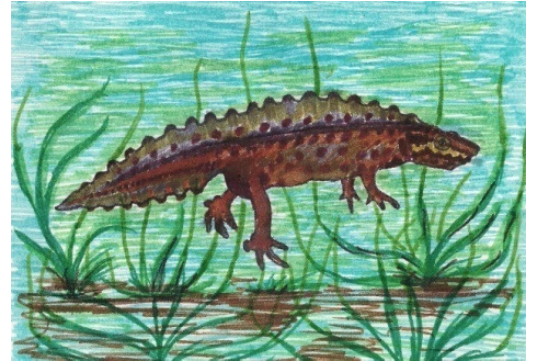
Yaşıl quru qurbağası

Adi ağac qurbağası

Daraqılı triton

Adi triton

Aralıq dənizi tısbağası

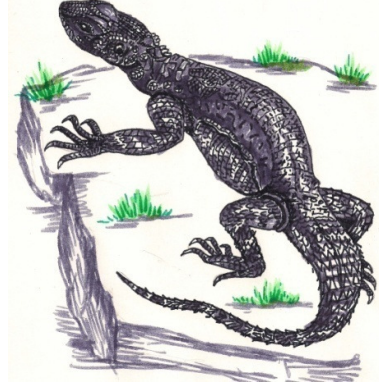
Xəzər tısbağası

Zeytuni t lx 

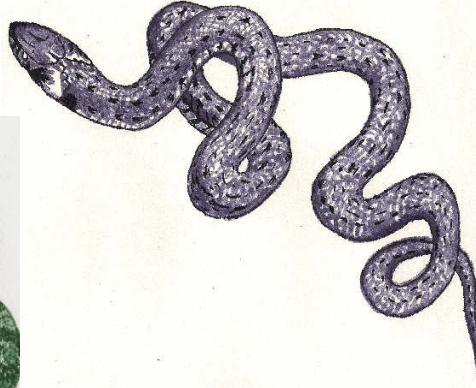

Qafqaz k l zi

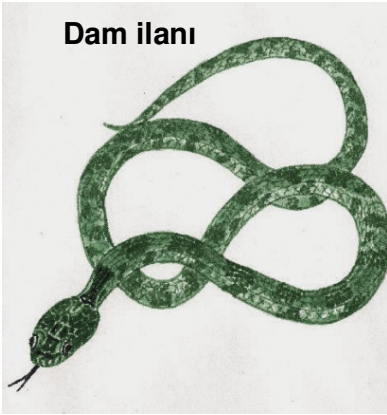

X z r gekkonu

Adi su ilanı

Dam ilanı

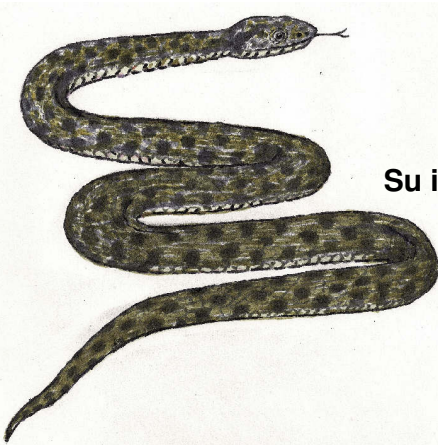

Koramal

G rz 

Su ilanı

Cücülər üçün təyinedici vərəqlər

Aleksandr sədəflisi

Pambıq sovkası

Göycə kəpənək

Oleandr hafı

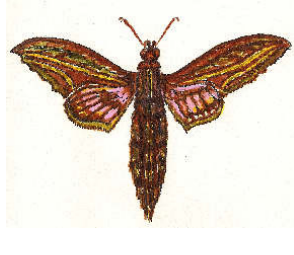
Gicitkan ayıcası

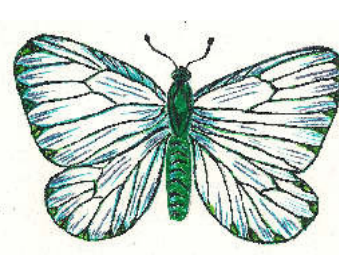
Qovaq hafı

Armud tovuzgözü

Tənək hafı

Yemişan kəpənəyi

Ağ kələm kəpənəyi

İmperator iynəcəsi

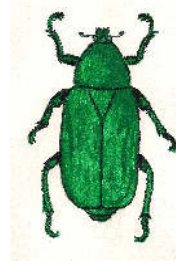
İynəcə

Yastı iynəcə

Dozanqurdu

**Bürünc
qızılböcek**

Maral böcəyi

Parabizən

Kartof böcəyi

May böcəyi

**Solomon
qızılböcəyi**

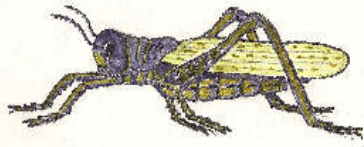
Eşşək arısı

Bal arısı

Qırmızı taxtabiti

Mərakeş çayırtkəsi

Yaşıl dəvədəlləyi

Yaşıl şala

Bitkilər üçün t yinedici v r ql r

 obanyastıđı

Yonca

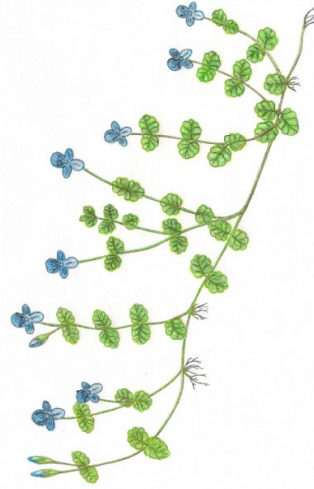
Z ncirotu

Bađayarpađı

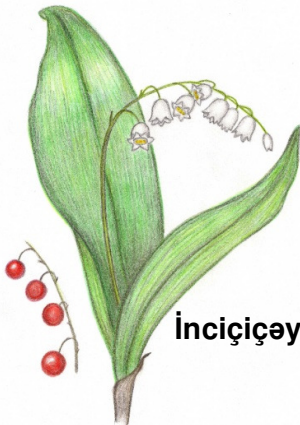
Qanqal

Bulaqotu

Quş pp yi

İnci   yi

Daziotu

Bođazotu

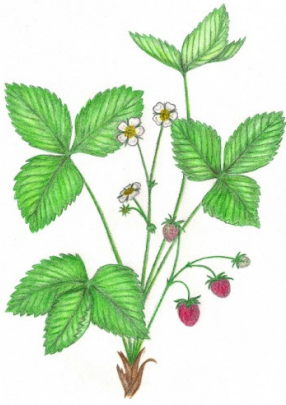

Nergiz

Su zanbağı

Qurdotu

Meşə çiyələyi

Quramit

Lale

Gicitkən

Adi bənövşə

Pişikquyruğu

Qaymaqçıçəyi

Eldar şamı

Ağ qovaq

Söyüd

İtburnu

Sərv

Nar

İydə

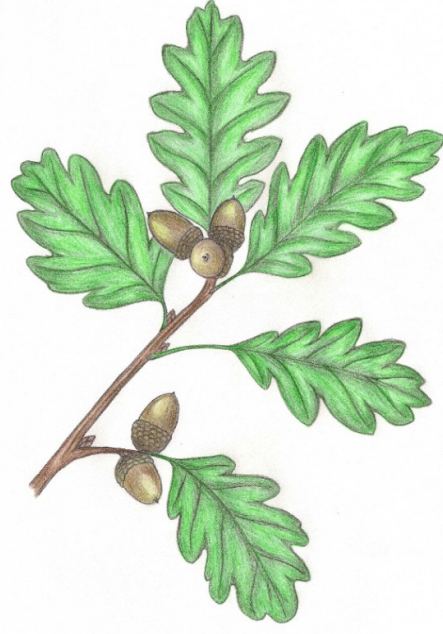
Zeytun

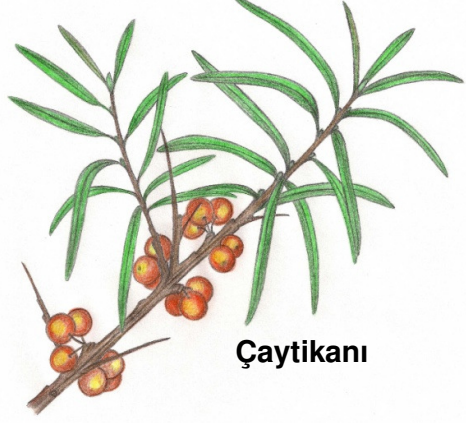
Tut

Palıd

Akasiya

Çaytikanı

Çınar

Ağcaqayın

Böyürtkən

